

-Preview-

Vloek, vloeken, misbruik van de Naam

Geloofstaal & cultuurtaal

De vloek is in alle opzichten het tegenovergestelde van de zegen. Treffend geeft de profeet Jeremia dit aan met de beelden van een dorre struik (een vervloekt leven) respectievelijk een bloeiende boom (een gezegend leven, zie Jer. 17:5-8). Terwijl de zegen welzijn, geluk en leven bevordert, brengt de vloek afbraak, onvruchtbaarheid en ontbinding. Dit besef klinkt ook door in ons moderne taalgebruik met verschillende toepassingen van de notie van vloek en vervloeking. Ieder begrijpt wat er bedoeld wordt met de opmerking dat Hitler een vloek voor de wereld was. Als iets maar niet wil lukken, zegt men wel dat er een vloek op rust. Wie een ander vervloekt, wenst hem allerlei kwaad en onheil toe. Een specifieke betekenis krijgt de vloek bij het gebruik van krachttermen om teleurstelling, misnoegen of boosheid te onderstrepen. Daarbij is er verschil tussen opzettelijke blasfemie (godslastering) en het misbruik van Gods naam als een achteloos stopwoord. Weenigen zullen zich bewust zijn dat ze met zo'n vloek letterlijk God bidden om zijn verdoemenis over hun bestaan. Bekend is de papegaai-poster van de Bond tegen het Vloeken: 'vloeken is aangeleerd'. Ook in de geloofstaal speelt de vloek in deze laatste zin van het woord een rol. Veel kerkgangers denken bij het luisteren naar de Tien Geboden primair aan vloeken als gewaarschuwd wordt tegen het 'ijdel gebruik' van de Naam (zie echter onder). In de leer van de Rooms-Katholieke Kerk heeft de banvloek (anathema) een plaats; zo werd bij het Concilie van Trente (1545-1548) het anathema uitgesproken over hen die de reformatorische visie waren toegedaan. In evangelische kringen komt men vaak de mening tegen dat een vloek generaties kan voortduren om een geslacht of plaats te teisteren.

Woorden

Het Oude Testament kent een veelvoud aan woorden die de notie van het '(ver)vloeken' uitdrukken, met als belangrijkste *ala*, *qilleel* en *arar*. Voor 'vloek' of 'eed' (een vorm van zelfvervloeking) wordt *ala* gebruikt, of ook *qelala*. Bij benadering kan gezegd worden dat *ala* doorgaans ziet op een conditionele vervloeking die pas in werking treedt als er gezondigd wordt, dat *qilleel* aanleunt tegen ons 'verwensen' in verachtende zin, en dat *arar* veelal functioneert in verdragsbepalingen. De eigen contouren van deze woorden zijn echter vervaagd, vaak zijn ze inwisselbaar. Een eufemistisch woord voor vervloeken is *barach*, letterlijk 'zegenen' in de zin van 'vaarwel zeggen' (vgl. Job 1:5, 11; 2:5, 9). De relevante nieuwtestamentische woorden zijn *katara* en *anathema*. Dit laatste sluit aan bij de vertaling van het Hebreeuwse woord voor 'ban' in de Septuagint. Het Nieuwe Testament eindigt met de verwachting dat er in het nieuw Jeruzalem niets vervloekts (*kata-thema*) meer zal zijn (Op. 22:3).

[Lees hier het hele artikel!](#)